

Apie Norvegijos tradicinės muzikos ir šokio asociaciją (FolkOrg) ir jos veiklą

FolkOrg – Norvegijos tradicinės muzikos ir šokio asociacija – yra svarbiausia savo lauke veikianti šalies nevyriausybinė organizacija, o turint omenyje, kad panašių valstybinių įstaigų Norvegijoje net nėra (išskyrus valstybinį programų finansavimą vykdančią Norvegijos meno tarybą – Kulturradet), yra ir apskritai svarbiausia meno institucija. Ji vienija 4 500 narių ir 150 įvairių vietovių kolektyvų bei grupių. Apie 150 asociacijoje veikiančių asmenų nuolat ar iš dalies dirba muzikos ar šokių mokytojais (muzikantais, šokėjais). Svarbiausias asociacijos tikslas – išsaugoti norvegų muzikos ir šokio tradicijas, skatinti jų gyvybingumą, propaguoti jas kaip visavertę meno formą nacionaliniu ir tarptautiniu lygmeniu. *FolkOrg* veiklą remia jos didenybė karalienė Sonja, jau tryliktą kartą tapusi mecenate (jais tampama per kas penkerius metus vykstančius rinkimus).

Organizacija leidžia žurnalą „Folkemusikk“ (liet. „Liaudies muzika“), kurį finansuoja Norvegijos meno taryba (Kultūros fondas). Per metus parengiami keturi numeriai, tiražas – 2 500 egzempliorių. Žurnalas turi ir išsamią interneto svetainę, kurioje skelbiama informacija apie įvairius liaudies muzikos įvykius, renginius, leidinius, anonuojami būsimi renginiai, taip pat pristatomi senaisiais instrumentais grojantys, dainuojantys ir kitaip tradicijas propaguojantys asmenys.

FolkOrg vienu iš svarbiausių būdų plėtoti tradicinio šokio, muzikavimo ir kitas savo kultūros tradicijas laiko įvairių konkursų, varžytuvių, kitų panašaus pobūdžio renginių organizavimą. Visos asociacijos veiklos yra nepelno siekiančios.

Asociacija rengia du svarbiausius Norvegijos nacionalinius čempionatus. Vienas jų – *Landskappleiken* – Nacionalinis senųjų liaudies muzikos ir šokių formų atlikėjų konkursas, kuris, kaip nurodo pavadinimas, kviečia rungtis muzikantus ir šokėjus, besilaikančius tradicinio repertuaro ir jo atlikimo stilistikos. Kitas renginys – *Landsfestivalen* – Nacionalinis naujesnių liaudies muzikos ir šokių formų atlikėjų konkursas. Jo dalyviai kūrybiškai interpretuoja kultūros paveldą, siedami jį su šiuolaikinėmis meno priemonėmis, stiliais, pateikimo būdais.

Landskappleiken jau turi ilgametę istoriją. Pirmasis nacionalinis konkursas buvo surengtas Bergene 1896 m., o pirmąjį pavadintą *Landskappleiken* 1923 m. surengė Nacionalinė liaudies muzikantų organizacija (dabar – *FolkOrg*). Šis konkursas buvo

skirtas tik griežėjams norvegiškuoju styginiu instrumentu, vadinamuoju Hardangerio smuiku, ir, pagal sumanytojus, juo buvo siekiama „gaivinti tautos tradicijas ir apsaugoti jas nuo akordeono (armonikos tipo instrumentų)“. Vadinasi, kaip ir daug kur, ryškėjo tam tikra tradicinės muzikos ir naujųjų instrumentų bei modernesnės muzikos priešprieša. 1924 m. į konkursą įsitraukė įprastinio smuiko atlikėjai, ir pamažu, bet tvirtai, įsiliejo vokalinė muzika (1958), kitos kategorijos. Paskutiniu metu pripažintu instrumentu 2005 m. pagaliau tapo ir armonika.

Dabar konkursą sudaro 15 kategorijų, jame varžosi ir yra renkami geriausias jaunas muzikantas, geriausias muzikantas senjoras, geriausi šokių muzikos atlikėjai (taip pat muzikantai), geriausi šokėjai, įvesta ir geriausių dainų atlikėjų kategorija.

Pirmasis *Landsfestivalen surengtas* 1986 m. Fiordėje (2016 m. vyks jau 30-asis renginys). Anot rengėjų, 100 metų jau yra užtektinas laiko tarpas, kad „naujajai“ muzikai būtų suteikta sava erdvė varžytuvėms ir ją plėtojančių entuziastų socializacijai. *Landsfestivalen* konkurso dalyviai varžosi 8 kategorijose, daugiausiai – grodami ir šokdami valsą, railenderį, polką ir mazurką.

Kaip ir tradicinės kultūros puoselėtojai Lietuvoje, norvegai kelia klausimą, ar reikalingi panašaus pobūdžio renginiai, ir ar tinkama jų forma. Vis dėlto jie aiškiai suvokia tokių renginių paskirtį ir pagrindžia nuostatą, kodėl tai turi vykti. Šias varžytuves jie supranta kaip:

- atlikėjų ir visuomenės susitikimo vietą,
- akstiną muzikantams ir šokėjams dirbti, ruoštis, tobulintis ištikus metus,
- galimybę susirinkti panašių interesų žmonėms iš visos šalies,
- priemonę palaikyti liaudies muziką ir šokius gyvybingus ir besivystančius į ateitį,
- vaikų ir jaunimo sutelkimo vietą.

Pasak *FolkOrg* vadovų, nors ir šiandien *Landskappleiken* išlaiko varžytuvių tarp tradicinės muzikos ir šokio atlikėjų formą, jos nemenkai skiriasi nuo „ankstyvųjų laikų“ – dabar tai labiau neformalių susitikimų, pasikeitimo patirtimi, įgūdžiais ir mokymosi erdvė muzikos bei šokio entuziastams. *FolkOrg* išrenka, kas taps festivalio organizatoriais (2016 m. – „Gamlebanken Spelemannslag ir Jostedal spel og dansarlag“, jis vyks Gaupnėje – administraciniame Sognės ir Fjurdanės regiono centre).

Visoje Norvegijoje folkloro srities veikla gyvybinga ir įvairi (kas mėnesį įvyksta po 2–3 renginius), joje vyrauja šokių ir instrumentinės muzikos žanrai. Organizuojami liaudies muzikantų koncertai, įvairūs teminiai kursai, kiekviename regione pasižymintys tam tikra specifika – pavyzdžiui, porinių liaudies šokių, liaudies žaidimų ir panašūs. Iš didesnių regioninių renginių paminėtini: „Fylkeskappleik i Surnadal“, „Buskerudkappleiken“, „Gudbrandsdalskappleiken“. Čia taip pat renkami geriausi muzikantai, geriausias jauniausias solistas, geriausias senjoras solistas, geriausi žaidėjai, šokėjai (mazurkos, polkos, tradicinio norvegų šokio „reinlender“ ir panašiai).

Kiekvienais metais Norvegijoje karališkosios šeimos salėje vykstančiame „Folkelarmprisen“ renginyje renkami geriausi tradicinės kultūros puoselėtojai. Pagrindinės nominacijos – atlikėjas solistas, kolektyvas, dokumentavimas, atviri mokymai ir panašios. 2015 m. vienu iš reikšmingiausių įnašų į liaudies kultūros gaivinimą bei viešinimą buvo pripažintas Susanne Lundeng parengtas 4 kompaktinių plokštelių rinkinys „111 Nordland regiono dainų“ („111 Nordlandsslåtter“).

Kokias išvadas galėtume padaryti iš šios glaustai aprašytos Norvegijos patirties tradicinės kultūros veiklų lauke? Tam tikri tradicinės kultūros reiškiniai – liaudies muzikos ir šokių atlikėjų konkursai – Norvegijoje turi gilesnes istorines šaknis, tačiau šiandien jų raiška kiek pakitusi. Šalis pasirinkusi kaip prioritetą puoselėti instrumentinę muziką, šokius ir tautinį kostiumą, kitoms paveldėtosioms kultūros raiškoms skirdama menkesnę dėmesį, skirtingai nuo mūsų požiūrio, pagal kurį siekiame aprėpti kiek įmanoma didesnę paveldo įvairovę. Kitas bruožas – aiškiai matyti, kad varžytuvių forma, dėl kurios Lietuvoje neretai diskutuojama, įžvelgiama daugiau neigiamų nei teigiamų reikšmių, Norvegijoje laikoma viena veiksmingiausių tradicijos gyvybingumui palaikyti, žmonių motyvacijai stiprinti, bendrauti.

Daugiau informacijos: www.folkorg.no, www.folkemusikk.no, interneto svetainėje [facebook.com](https://www.facebook.com).